

5

योजकः तत्र दुर्लभः

एकः उष्ट्रः अस्ति ।
उष्ट्रः स्वभावेन वक्रः अस्ति
सः सर्वदा दोषः एव पश्यति
एकदा सः वने अटति ।

मार्गे सः वृक्षस्य उपरि एकं शुकं पश्यति ।
उष्ट्रः शुकाय कथयति, “हे शुक ! तव
चञ्चुः वक्रा अस्ति ।” शुकः लज्जाम्
अनुभवति । उष्ट्रः हसति अग्रे चलति ।

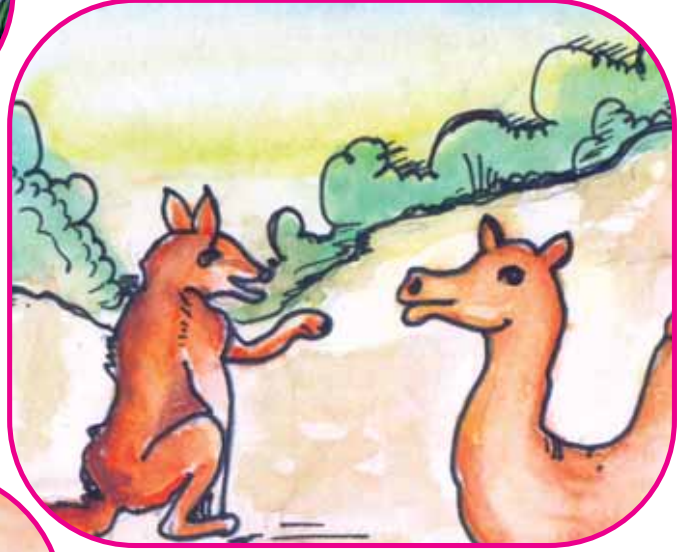

मार्गे सः कुक्कुरं पश्यति ।
उष्ट्रः कुक्कुराय कथयति, “हे कुक्कुर ! तव
पुच्छं वक्रम् अस्ति ।” कुक्कुरः लज्जाम्
अनुभवति । उष्ट्रः हसति अग्रे चलति ।

मार्गे बकः अस्ति । बकं दृष्ट्वा उष्ट्रः
वदति, “तव ग्रीवा वक्रा अस्ति ।”
बकः उष्ट्रं प्रति पश्यति अपि न ।

मार्गे शृगालः मिलति । शृगालः
पृच्छति, “उष्ट्रभ्रातः कथम् अस्ति ?
स्वास्थ्यं समीचीनं वा ?

उष्ट्रः वदति, “स्वास्थ्यं समीचीनं किन्तु
अन्यत् किमपि समीचीनं नास्ति ।
शुकस्य चञ्चुः वक्रा , कुक्कुरस्य पुच्छं वक्रम्,
बकस्य ग्रीवा वक्रा ।”

“शृगालः वदति,” शुकस्य चञ्चुः वक्रा किन्तु

सः मनुष्यवाणीं वक्तुं शक्नोति ।

कुक्कुरस्य पुच्छं वक्रं किन्तु

सः स्वामिभक्तः अस्ति ।

बकस्य ग्रीवा वक्रा किन्तु

तस्य एकाग्रता प्रचलिता ।

भवतः सर्वाणि अङ्गानि वक्राणि सन्ति किन्तु

भवान् मरुभूम्याः नृपः अस्ति ।

अपि च तेषां चञ्चोः, पुच्छस्य, ग्रीवायाः च प्रयोजनम् अस्ति । निरर्थकं नास्ति ।

अमंत्रमक्षरं नास्ति नास्ति मूलमनौषधम् ।

अयोग्यः पुरुषो नास्ति योजकस्तत्र दुर्लभः ॥

Glossary

उष्ट्रः - camel वक्रः - curve, strange अटति - is wandering चञ्चुः - a beak ग्रीवा - neck
समीचीनम् - O.K., all right अन्यत् - any other मरुभूमिः - desert नृपः - king प्रयोजनम् - aim, goal
योजकः - planner, organizer

Sandhi

अमन्त्रमक्षरम् - अमन्त्रं अक्षरम्, मूलमनौषधम् - मूलम् अनौषधम्, योजकस्तत्र - योजकः तत्र

Exercise

1. Pronounce the following words orally :

उष्ट्रभ्रातः, वक्रः, चञ्चुः, लज्जा, पुच्छम्, दृष्ट्वा, स्वास्थ्यम्, ग्रीवा, शक्नोति, स्वामिभक्तः, अमंत्रमक्षरम्,
मूलमनौषधम्, योजकस्तत्र ।

2. Read the lesson and answer the following questions in Sanskrit orally as well as in written :

- (1) उष्ट्रः स्वभावेन कीदृशं अस्ति ?
- (2) उष्ट्रः वृक्षस्य उपरि कं पश्यति ?
- (3) उष्ट्रः शुकाय किं कथयति ?
- (4) कस्य पुच्छं वक्रम् अस्ति ?
- (5) कः मनुष्यवाणीं वक्तुं शक्नोति ? कस्य ग्रीवा वक्रा?
- (6) कः मरुभूम्याः नृपः अस्ति ?
- (7) कस्य स्वामिभक्तिः प्रचलिता ?

3. On the basis of the lesson, write 'आम्' for the true and 'न' for the false in the box given against each statement :

- (1) शुकः स्वभावेन वक्रः अस्ति ।
- (2) शुकस्य चञ्चुः वक्रा अस्ति ।
- (3) बकः मनुष्यवाणीं वक्तुं शक्नोति ।
- (4) शुकस्य एकाग्रता प्रचलिता अस्ति ।
- (5) उष्ट्रः मरुभूम्याः नृपः अस्ति ।

4. Frame the sentences using the words given in the following table. Follow the illustration :

Illustration : उष्ट्रः वने अटति ।

अ	ब	क
उष्ट्रः	लज्जाम्	खादामि
शुकः	वने	पिबति
अहं	मोदकम्	पठति
किशनः	जलम्	अनुभवति
माला	पुस्तकम्	अटति

5. Frame sentences as shown in the illustration :

Illustration : विराजः कृशः किन्तु शक्तिमान् अस्ति । (शक्तिमान्)

- (1) अमिता शिशुः _____ । (निर्भया)
- (2) नीमवृक्षः तीव्रः _____ । (गुणकारी)
- (3) रुग्णालयः लघुः _____ । (स्वच्छः)
- (4) पर्वतः दूरतः _____ । (रमणीयः)
- (5) कोकिलः कृष्णः _____ । (मधुभाषी)

6. Frame the sentences as shown in the illustration :

Illustration : एषः बकः । _____ । (एकाग्रता)

एषः बकः । तस्य एकाग्रता प्रचलिता ।

- (1) एषः शुकः । _____ । (स्वामिभक्तिः)
- (2) एषः कुक्कुरः । _____ । (स्वामिभक्तिः)
- (3) सः राष्ट्रपिता । _____ । (संकल्पशक्तिः)
- (4) सः शिक्षकः । _____ । (कार्यनिष्ठा)
- (5) छात्रालयः । _____ । (व्यवस्था)

7. Listen to the words spoken by the teacher and write them in your note-book. Then get them checked by either your teacher or your class-mate. If any mistake is found, correct it.

Activity

- Read this story.
- Find the children's of Eshop from the library of your school or your village.
- Make the list of birds and animals seen in your area and write their characteristics.
- Listen to the words dictated by your teacher and write them in your note-book. Get them checked by your class-mate. If any mistake is found correct it.

